

Halkla İlişkilerin Toplumsal Dönüştürücü Rolü ve İklim Krizi Üzerine Bir Deneme

Berrin BALAY TUNCER
Orta Doğu Teknik Üniversitesi
bbalay@metu.edu.tr
ORCID ID:0000-0003-3249-188X

Derleme Makale

DOI: 10.31592/aeusbed.1038197

Geliş Tarihi: 18.12.2021

Revize Tarihi: 10.11.2022

Kabul Tarihi: 16.11.2022

Atf Bilgisi

Balay Tuncer, B. (2022). Halkla ilişkilerin toplumsal dönüştürücü rolü ve iklim krizi üzerine bir deneme. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(3), 836-851.

ÖZ

Günümüz toplumunu açıklamaya çalışan kavramlardan biri de risk toplumdur. Kaynağı doğal olmayan insan tarafından imal edilmiş (neden olunmuş) belirsizliklere işaret eden bu kavram ile toplumlar çok farklı risklerle karşıya karşıyadır. Bu risklerden biri de iklim krizi ve buna bağlı doğacak olan ve hayatı derinden etkileyecek çok çeşitli risklerdir. Yeni yüzyılda riskler ve sonucunda oluşacak afetler büyük ölçüde küreseldir. Bu çalışmada; iklim krizinin etkilerini azaltmak amacıyla halkla ilişkilerin sosyo-kültürel yaklaşımı bağlamında toplumsal değişmeyi sağlayan dönüştürücü rolü üzerine neler yapabiliriz? sorusuna yanıt aranacaktır. Sürdürülebilirlik, iklim krizi ve ortak geleceğimiz arasında halkla ilişkilerle bir ilişki kurmayı denemektir. Çalışmanın amacı; halkla ilişkilerin risk yönetimindeki rolü ve bu konuda halkta farkındalık yaratarak, ikna ederek koruyucu önleyici davranış değişiklikleriyle değişimi dönüşümü bireysel hayatlarımıza kadar indirecek iletişim stratejileri üzerine odaklanmaktır. Risk iletişimi politikalarını hükümet, yerel yönetimler ve sivil toplum kuruluşları gibi makro örgütler oluşturmalıdır. Bu politikalar uluslararası kuruluşlar ve bu kuruluşların oluşturduğu çerçeve anlaşmalar, sözleşmelerle uyumlu şekilde yürütülmelidir. Ancak politikaları uygulayarak hayata geçirecek olan bireylerdir. Çalışma alanyazın üzerinden bir değerlendirmeye dayanmaktadır. Bu çalışma risklerin önlenmesinde bireyin dönüşümünü tartışmaya açması nedeniyle alanyazına katkı sağlayabilir.

Anahtar Kelimeler: Halkla ilişkiler, risk toplumu, sosyo-kültürel yaklaşım, sürdürülebilirlik, Ulrich Beck.

An Essay on Climate Crisis and the Social Transformative Role of Public Relations

ABSTRACT

One of the concepts trying to explain today's society is the concept of risk society. This concept, which refers to the uncertainties that are unnatural and produced (caused) by humans covers the climate crisis and a wide variety of risks that will arise due to it and that will affect life deeply. This study will seek an answer to the following question: What can we do about the transformative role of public relations in providing social change in the context of socio-cultural approach in order to reduce the effects of the climate crisis? It tries to establish a relationship with public relations between sustainability, the climate crisis and our common future. The aim of the study is to focus on the role of public relations in risk management and communication strategies that will reduce the transformation of change as much as our individual lives by creating awareness and persuading the public in preventive behavior changes. The study is based on a literature review. Risk communication policies are created by macro organizations such as governments or institutions but are usually implemented by individuals. This study can contribute to the literature as it opens the transformation of the individual in the prevention of risks to discussion.

Keywords: Public relations, risc society, sustainability, socio-cultural approach, Ulrich Beck.

Giriş

Bu çalışma Ulrich Beck, Anthony Giddens, Scott Lash, John Urry gibi teorisyenlerin katkıda bulunduğu, risk ve risk toplumu kavramlarının sosyolojik olarak analiz edildiği teori üzerine temellenmektedir. Risklerin küreselleşmesiyle mekândan ve zamandan bağımsız olarak afetler yayılmaktadır. Sürdürülebilirlik, iklim krizi, ortak geleceğimiz ve halkla ilişkilerle risk iletişiminin, arasındaki ilişki genel hatlarıyla çizilecektir. Halkla ilişkilerin dönüştürücü rolü sosyo-kültürel yaklaşımla birey ve toplum desteğini sağlamanın iletişim açısından yolları irdelenecektir. Çalışmanın amacı, halkla ilişkilerin risk yönetimindeki rolü ve bu konuda halkta farkındalık yaratarak, ikna ederek koruyucu önleyici davranış değişiklikleriyle değişimi dönüşümü bireysel hayatlarımıza kadar indirecek iletişim stratejileri üzerine odaklanmaktır.

Ulrich Beck (1982) “risk toplumu”, Anthony Giddens’in (1996) “geç modernlik” olarak kavramlaştırdığı kaynağı doğal olmayan insan tarafından imal edilmiş (neden olunmuş) belirsizliklerdir. Risk, bir zarar veya kayıp durumuna yol açabilecek istenmeyen bir olayın ortaya çıkma ihtimali, bu olayın oluşmasının yaratacağı kayıp, hasar ve sakınca durumu olarak tanımlanmaktadır. Beck’in teorisinde risk toplumu; çevresel ve sağlıkla ilgili risklerle açıklanmaz. Bu risklerin yanı sıra modern hayatın birbiriyle ilişkili döngüsüne işaret etmektedir. Değişen çalışma koşulları, işçi sağlığı ve güvenliğinin yetersizliği, işsizlik, geleneksel aile örüntülerinin azalması, evlilik, çocuk bakımı, eğitim koşulları, kentleşme ve buna bağlı olarak farklılaşan yaşam örüntülerinin doğurduğu yeni ihtiyaçların yarattığı ekonomik yoksunluk, yoksulluk, ulaşım, yeterli beslenememe, dijital yoksunluk, vb. pek çok durum bireyler için yeni riskler doğurmaktadır. Başka deyişle kıtlık toplumunda, refahın bölüşümü/toplumsal eşitsizlik en temel sorundur. Bu riskler hem ulusal hem de uluslararası ve sınıfa özgü olmayan, yeni bir sosyal ve siyasi dinamizme sahip küresel tehditler yaratmaktadır. Bu risklerin ve belirsizliklerin sebebi modernleşmedir. Sonuç olarak çözümde modernleşme yaklaşımında meydana gelecek kapsamlı bir zihniyet dönüşümüyle olabilecektir (Beck, 2011).

Beck (2011) küresel risklerin ayırt edici özelliklerini şöyle tanımlar:

- 1- Mahalsizleşme (mekân ve mahallerden bağımsız) Dünyanın herhangi bir yerinde olan bir risk her yere yayılabilir. Çernobil, koronavirus vb.
- 2- Hesaplanamazlık: Prensipite sonuçları hesaplanamaz. Etkileri hemen ortaya çıkmadığı için ancak uzun bir zaman diliminde gözlenebilen sonuçlar ortaya çıkar. İklim kriziyle açlık, kıtlık ve bunlara bağlı olarak gerçekleşecek iç ve dış göçlerin tahmin edilemeyeceği gibi.
- 3- Telif edilemezlik: Nedenleri ve sonuçlarını ortaya koymak zordur. Çernobil’de yaşanan insan kaybı, binlerce kişinin kanser olması ve çevreye ilişkin tahribat vb. tüm kayıpların kısa ve uzun vadede telifi mümkün değildir. Telif mantığı çöker. Önleme ve öngörme ilkesi öne çıkar. Günümüzde koronavirus nedeniyle 2019 yılından beri milyonu aşan insanın ölümü, ekonomik, sosyal ve eğitim kayıpları sayabiliriz.

Giddens’a (2000, s. 37) göre risk, “gelecekteki olasılıklar düşünülerek etkin biçimde değerlendirilen tehlikeler”i ifade ettiğinden; geleceğe yönelmiş ve geleceğini kendisi belirlemek isteyen toplumlara ilişkin bir kavramdır. Giddens (2000), güven ve risk kavramlarının önemine vurgular. Modernitenin bir risk kültürü olduğunu; belirli alanlarda ve hayat tarzlarında genel riski azaltırken, öte yandan daha önce görülmeyen yeni risk faktörlerini oluşturduğunu vurgulamaktadır. Giddens (2010) riskleri iki grupta ele alır.

- 1- Dünya oluştuğundan beri var olan deprem, sel, heyelan, kasırga, salgın hastalıklar gibi doğal riskler,
- 2- Yapay riskler (imal edilmiş); yani insanlığın bilim ve teknolojik faaliyetlerinin doğurduğu modern yaşamla birlikte ortaya çıkan riskler; küresel ısınma, nükleer atıklar, atom bombasının kullanılması, savaşlar vb. bu kapsamdaki risklere örnek teşkil etmektedir.

Giddens, salgın hastalıkları birinci grupta değerlendirmektedir. Günümüzde virüslerin laboratuvar ortamında da üretilmesi hastalıkların yapay riskler içinde değerlendirilmesini zorunlu kılmaktadır. Bu dönemde sıklıkla tartışılan coronavirüsün kaynağının laboratuvar olması gibi. Risk kavramı her çağda vardır. Ancak Giddens’ın (2000) “yüksek etkili riskler” adını verdiği günümüzdeki riskler gücünü küreselleşme süreçlerinden almaktadır. Yüksek etkili riskler sonuçları bakımından çok sayıda insan üzerinde yaygın etkiye sahiptir. Örneğin nükleer kazalar, küresel ısınma, salgın hastalıklar vb. bu grupta yer alır. Riskler temelde beş kategoriye ayrılır: Ekolojik, sosyal, teknolojik, kültürel ve siyasal riskler.

İmal edilmiş belirsizlikler çağının toplumu, risk toplumdur. İçinden geçerken çokta fark etmediğimiz özellikle Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerle her gün yeni krizlerle karşılaşmaktadır. Ancak risk toplumundan afet toplumuna geçmenin mihenk taşı Aralık 2019’ da başlayan pandemi dönemiyle gün yüzüne çıkan çoklu afetler, krizler dönemine girilmesidir.

Risklerin küreselleşmesini Beck (1996) “Bumerang Etkisi” benzetmesi ile açıklamaktadır. Küreselleşen riskler, ekonomik, toplumsal, kültürel, siyasal, sınıflar arası vb. ayrımlar yapmaz, dünyanın her yerinde aynı zamanda toplumun tüm kesimleri için aynı tehdidi oluşturur. Küresel riskin bizim çağımızda yaşadığımız en etkilisi koronavirüs pandemisi olmuştur. Küresel salgınla birlikte “hayatın durdurulması”, işsizlik, yoksulluğun yanı sıra iklim kriziyle birleşen katmanlı sorunlarla baş etmek zorunda kalınmaktadır. Gelecek otuz yılda iklim değişikliklerine bağlı olarak kuraklık, gıda kıtlığı ve deniz suyunun yükselmesi ile Dünyada başta Hollanda, Maldivler, İngiltere ve İtalya vb. ülkeler farklı boyutlara etkilenecektir. Türkiye’de ise Karadeniz kıyıları özellikle denizin doldurulmasıyla Rize, Ordu, Samsun gibi iller, İstanbul’un Bakırköy, Yenikapı gibi neredeyse tüm sahil şeridi sular altında kalacaktır (Orta Doğu Teknik Üniversitesi [ODTÜ], 2021). Saydığımız iklim değişikliğine bağlı krizlerin sonucunda büyük göç hareketleri iç ve dış göçlerin başlayacağı öngörülmektedir. Göçle birlikte ülkelerin sınırları çok zorlanacaktır. Belki de Dünya vatandaşı olma ütopyasının yolu açılacaktır. Suriye’de yaşanan iç savaşla birlikte göç eden binlerce kişinin Akdeniz’in, Ege’nin sularında kaybolup gittiği, gitmeye devam edeceği sürecin bir benzerinin oluşma olasılığı oldukça yüksektir.

Milenyumla birlikte artan felaket senaryolu Hollywood yapımları The Day After Tomorrow (Yarıdan Sonra), The China Syndrome (Çin Sendromu), Avatar, Ice Age (Buz Devri), WALL-E, Downsizing (Küçülen Hayatlar) farklı felaketleri ele alan bu filmler gerçek olmaya başlamıştır. Türkiye’yi en çok etkileyen Çernobil (1986) nükleer santralinin patlamasıdır. Yaşanan nükleer sızıntı havaya, denizlere ve yağmurla birlikte özellikle çay ve fındık gibi ürünlerle tüm Türkiye yayılmıştır. Sağlık, ekonomik ve çevre krizi hükümetler tarafından yokmuş gibi yapılarak geçirtilmiştir. 1987 yılından itibaren Karadeniz bölgesinde ve Trakya’da başta akciğer kanseri olmak üzere ölümcül hastalıklar baş göstermiştir. Karadeniz bölgesinde Kazım Koyuncu’nun öncülüğünde eylemler düzenlenmiştir. Yükseköğretim Kurulu (YÖK) tarafından bu konuda bilimsel araştırmaların yapılması yasaklanmıştır. Orta Doğu Teknik Üniversitesi’nde Ali Gökmen, İnci Gökmen, Aykut Kence ve Olcay Birgül (çalışmaların başında trafik kazasında yaşamını yitirdi) birkaç cesur öğretim üyesi çalışma yapabildi. Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği’nin (SSCB günlerce sakladığı) nükleer felaket başta Türkiye olmak üzere komşu ülkelerde binlerce kişinin ölümüne ve kanser hastası olmasına, yüzlerce çocuğun engelli doğmasına sebep olmuştur.

Küreselleşmeyle birlikte hem sosyal ve ekonomik krizler hem de çevreye, sağlığa ilişkin krizler yerelden dünyaya yayılmaya başladı. Koronavirüs hastalığı 2019 (SARS-CoV-2) [COVID-19] pandemisinin gösterdiği gibi ulusal mücadele ile bu sorundan kurtulmak mümkün değildir. Dünya Sağlık Örgütü’nün (DSÖ) vurguladığı gibi hayatımızın normale dönebilmesi için mücadelenin küresel olması gerekmektedir. Bu nedenle küresel gelişmelerin yerel yansımaları dikkatle izlenmeli ve buna göre stratejiler oluşturulmalıdır (Balay Tuncer, 2020). Bir başka örnek ise; Çin’in ekonomik krizini de dünyaya ithal etmesidir. Özellikle bu bağlamda bugünler çok kritik önem taşımaktadır. Koronavirüste yaşanan kapanmalarla birlikte üretim başta gıda olmak üzere düşmüştür. 2021 yılı sonlarına yaklaşırken dünyayı *cip krizi* etkilemektedir. Başta otomobil, bilgisayar, akıllı telefonlarda talebin karşılanmaması nedeniyle yüksek fiyatların yanısıra otomotiv sektöründe üretimi azaltma, üretime kısa dönemli ara verme kararı alınmıştır.

Gezegeni, doğayı korumak için tüm toplumun bireysel değişimine dönüşümüne ivedilikle gerek duyulmaktadır. Yaygın ve hızlı etki için ise; devletlerin sürdürülebilir kalkınma amaçları doğrultusunda dönüştürücü politikaları oluşturarak, uygulamaya koymaları gerekmektedir.

Sürdürülebilirlik, İklim Krizi ve Uluslararası Antlaşmalar

Sürdürülebilirlik, iklim, çevre ve yaşamın devamı için önemli kavramların başında gelmektedir. Sürdürülebilirlik ile iklim krizi arasındaki ilişkinin çerçevesi uluslararası birçok antlaşmayla çizilmiştir. Bu antlaşmalar ile dünyanın bu sorundan korunmasını da sağlamaya çalışılmaktadır.

Sürdürülebilirlik

Sürdürülebilirlik 1970'li yılların başından itibaren kullanılmakla birlikte Birleşmiş Milletler desteğiyle Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu tarafından 1987 yılında yayınlanan “Ortak Geleceğimiz” raporunda tanımlanmıştır. Çalışma; Dünyayı tehdit eden çevresel sorunlar ve bu sorunların çözümü için millet ve milletlerarası seviyede yapılması gerekenleri raporlayan ilk geniş kapsamlı rapordur. Raporda sürdürülebilirlik; günümüzün gereksinimlerini yani ihtiyaçlarını karşılarken yarın düşünmek olarak tanımlanmaktadır. Sürdürülebilirlik ve Kalkınma arasında girif bir ilişki bulunmaktadır. *Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları* (SKA), bir başka ifadeyle *Küresel Amaçlar*, yoksulluğu sonlandırmak, yerküreyi korumak ve toplumların barış ve refah içinde yaşamasını sağlamak için küresel eylem planlamasıdır. Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları (2015), Birleşmiş Milletler’e üye 193 ülke tarafından kabul edilerek, Ocak 2016’da yürürlüğe girmiştir. Bu kapsamda 17 amaç ve 163 hedef belirlenmiştir. Bu amaçlar aşağıda şekil 1’de gösterilmiştir. (Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları SKA), Binyıl Kalkınma Hedeflerini temel alarak; iklim değişikliği, ekonomik eşitsizlik, yenilikçilik, sürdürülebilir üretim-tüketim, barış ve adalet gibi yeni kavramlara da yer vermektedir (Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı, UNDP Türkiye, 2021) Bu çerçevede ülkeler, küresel amaçlara ulaşmak için harekete geçmeye söz vermiştir. Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı ise; bu konuda öncü bir rol üstlenerek sivil toplumla beraber eylem planını gerçekleştirilmesinde önemli bir görev üstlenmektedir.

Şekil 1. Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları (Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (2021).

Sürdürülebilir kalkınma için küresel amaçlar <https://www.kureselamaclar.org/> adresinden 15.8.2021 tarihinde erişilmiştir.)

Sürdürülebilirlik bugünün ihtiyaçlarını karşılarken yarının ihtiyaçlarını düşündürmektedir. Sürdürülebilirlik; sosyal, ekonomik ve ekolojik hedeflerin üzerinde odaklanmaktadır. Sosyo-ekonomik ihtiyaçların karşılanması ekosistemin taşıma kapasitesi ile sınırlıdır. Dünya üzerinde yaşam ancak gezegenin sunduğu sınırlı olanaklar içinde yürütülebilir. Bu nedenle sürdürülebilirlik ve kalkınma birbirleriyle çok yakından ilintili kavramlardır. Kalkınma bir vizyon, bir ilerleme biçimidir. Aynı zamanda yaşam, kalkınmayla birlikte kaynakların korunmasını hedeflemektedir. Bu nedenle sürdürülebilirlik nesiller arasında adalete işaret etmektedir. Sürdürülebilir kalkınma kavramı; kuşaklar için (intrageneration) ve kuşaklar arası (intergeneration) dayanışma ve adalet kavramlarını temel almaktadır. Kaynakların bugünün ihtiyaçlarını karşılaması sağlanırken, gelecek kuşakların da kendi gereksinimlerini karşılamaları sağlayabilmek için elde olan imkanların sürdürülebilir kalkınma hedeflerinin yani sosyal dayanışmayla ekonomik yapılabirliği artırmada ki ekolojik sorumluluğunu yerleştirmek için bir dizi eylem planını gerçekleştirmeye odaklanmaktadır. Bir başka deyişle ekonomi ve çevrenin uyumunu sağlamaya işaret etmektedir. Sürdürülebilir kalkınma toplumdaki tüm bireyler, gruplar kadar küresel, bölgesel ve yerel toplum düzeyinde tüm paydaşları yakından

ilgilendirmektedir. Bu bağlamda sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşmak için çeşitli uluslararası anlaşmalar yapılmış kimi ülkeler bunları uygularken, kimi ülkeler de uygulamaları erteleme ya da kaçınma davranışı göstermektedir.

Sürdürülebilir kalkınma en temel haliyle üç daire modeli (circle model of the three pillars) ile açıklanmaktadır. Model sürdürülebilirliğin, ekonomik, sosyal ve çevresel üç boyutunun eş anlı ve eşit kalkınması ile mümkün olduğunu savunmaktadır. Ekonomik boyut, mal ve hizmetlerin, doğal kaynakların aşırı tüketimini engelleyerek, üretimi destekleyen bir sistemi kapsamaktadır. Modelin çevresel boyutu, kaynakların özerkçe yönetilmesini ve çevreye zararsız yapılmasını kasteder. Sosyal boyut ise; kazanç ve toplumsal cinsiyet eşitliğini gözetken, siyasi güvenirliliğin olduğu ve katılımcı bir sistemdir (Anand ve Sen, 1996).

İklim Krizi

Türkiye Bilimler Akademisi'ne (TÜBA) göre iklim, “belirli ve uzun bir zaman aralığında yeryüzünde belirli bir yer için atmosferin sıcaklık, nem, yağış şekli ve miktarı, rüzgârlar gibi gözlemlenen özelliklerinin ortalama ve uç değerlerinin genel durumu” olarak tanımlanmıştır. Hava durumu ise; kısa döneme işaret eden hava şartlarıdır. İklimin değiştiği, farklılaştığı bilenen bir gerçektir. Bu değişikliğin insanların kullanımından kaynaklandığı konusunda fikir birliğine varılmıştır. Birleşmiş Milletler bünyesindeki Hükümetler Arası İklim Değişikliği Paneli'nin (IPCC) raporladığı 2021 iklim sonuç bildirisinde yaşadığımız değişikliklerle sıcaklık 1.5 derece artacaktır. Değişim yaygın, hızlı ve yoğun olacaktır. Bu dönüşümle birlikte yaz mevsimi uzun, kış mevsimi ise kısacaktır.

İklim değişikliğiyle birlikte *ilkim krizi*, *iklim adaleti* ve *iklim direnci* gibi kavramlar tartışılmaktadır. İklim adaleti; doğanın ve insanların hakları olduğunu devletlerin ise bu hakları korumak için yükümlülükleri olduğunu savunur. Aynı zamanda devletleri denetleyerek ve endüstriden hesap sorarak adaletin sağlanmasında öncü rol oynayan bir harekettir (Greenpeace, 2021). İklim direnci bir topluluğun, işletmenin maruz kaldığı bir tehlikeyi önleyebilme, dayanabilme ve doğru yanıtlar oluşturarak kurtulma çabasıdır.

Çevresel risk karşısında, Paterson'ın (2002) işaret ettiği, kilit sorulardan biri, ilk etapta neyin risk olarak yorumlanacağını kimin tanımlayacağıdır. Bu sorunun yanıtı; krize karşı yanıtı oluşturmanın temel dayanağıdır. Bu yanıtla birlikte devletler, hükümetler, kurumlar iklim krizine yaklaşımlarını büyük ölçüde ortaya koyabilecektir (Moloney, 2006).

Uluslararası Antlaşmalar ve Türkiye Üzerine

Amerika Birleşik Devletleri Ulusal Bilimler Akademisi'nin Ulusal Araştırma Konseyi (1983), Ulusal Araştırma Konseyi (2001) ve küresel odaklı uluslararası kuruluşların raporlarından elde edilen kanıtlarla küresel ısınmanın tehlikeleri hakkında uluslararası bir bilimsel fikir birliğine varılmıştır. Dünya İklim Programı (1985) ve Hükümetlerarası İklim Değişikliği Panelleri (1990, 1995, 2001, 2007 yıllarında) ve forumlar toplanmıştır. Tüm dünyada, ilgili hükümetlerin, kurumlarının temel alacağı çok güçlü kanıtlar ve ne gerektiğini tavsiye eden bilgi birikimi oluşturulmuştur (Ereut ve Segnit, 2006). Bu saptama ile iklim değişikliğinin artarak yaşanacağı kesinleşmiştir.

Afet politikalarında küreselleşmenin, 90'lı yıllarda başladığı kabul edilebilir. Birleşmiş Milletlerin 1990-2000 yılları arasındaki Uluslararası Doğal Afetlerin on yılı olarak kabulü, Rio Dünya Zirvesi (1992), Yokohama Deklarasyonu ve Eylem Planı (1994), afet azaltılmasında 2000 yılında Birleşmiş Milletler'in Çevresel Sürdürülebilirliği Binyıl Kalkınma Hedefleri'nden biri olarak ilan etmesi ilk adımlar olarak ifade edilebilir.

Hyogo Çerçeve Eylem Planı (2005-2015), Hyogo Çerçevesini temel alan afet kayıp ve risklerinin azaltılmasına odaklanan Sendai Çerçevesi (2015-2030), Dünya İnsani Zirvesi, (23-24 Mayıs 2016), iklim değişikliği programının çerçevesini oluşturan Paris Anlaşması da (4 Kasım 2016)

bu kapsamda örnek verilebilir. Bu toplantılarda elde edilen veriler çok hızlı harekete geçmeyi gerektirmektedir. Bu çalışmalarla 2015 yılına kadar ülke politikalarına, programlarına uyumu ve çevresel kaynakların kaybını tersine çevirmeye amaçlayan yöntemler ortaya konuldu Dünya Kent Verileri Konseyi (The World Council on City Data [WCCD], 2021). Ancak bu eylem planlarının pekçok unsuru yerine getirilmedi. Türkiye'nin de taraf olduğu bu sözleşmeler, aynı zamanda Türkiye'nin ulusal afet politikaları için de üst politika belgesi niteliği taşımaktadır.

Birleşmiş Milletler Afet Riskini Azaltma Ofisi (United Nations Office for Disaster Risk Reduction) [UNDRR]), 2000-2019 yılları arasında dünya üzerinde 7 bin 348 adet büyük afet yaşandığını tespit etmiştir (UNDRR, 2020). Geçtiğimiz 20 yılda insanların %90'dan fazlası olumsuz hava olayları ve iklim değişikliğinden etkilenmiştir. Afetlerin farklı birçok krizi tetiklediği de bilinmektedir. İklim değişikliğinin, artan sanayileşmenin, çarpık kentleşmenin, ormansızlaşmanın, çölleşmenin, bitki örtüsünde değişimin ve kötü tarım ve hayvancılık uygulamaları ile yok olan türler doğal yaşam alanlarının kaybının bugün karşı karşıya olduğumuz Covid-19 salgını gibi farklı birçok krizini karşımıza çıkarmaktadır. Pandeminin yanısıra küresel ısınmaya birlikte dünyanın birçok yerinde Amerika Birleşik Devletleri'nde(ABD), Avustralya'da ve Türkiye'de 2021 yazında oldukça büyük ve günlerce süren orman yangınları yaşanmıştır.

Küreselleşme artık belirli jeopolitik bloklardaki belirli ülkelerle, kişilerle sınırlandırılmaz. Bugün iklim değişikliğinde en belirgin olan birden fazla "sınır ötesi riskle" karşı karşıya kalınmasıdır.

Uluslararası anlaşmalar bağlamında iklim krizine yol açan başta ABD ve Çin olmak üzere bu anlaşmalara imza koymayan ya da çekinceleri bulunan en çok karbon gazı üreten ülkeler, Glasgow İklim Zirvesinde (11.11.2021) yaptıkları görüşmede ikili anlaşma yaparak karbon salınımını azaltacaklarını açıklamıştır. Türkiye, 2009 yılında Kyoto protokolüne taraf olmuş ve Paris İklim Anlaşması 10 Kasım 2021 tarihinde yürürlüğe girmiştir. 28.10.2021 tarihinde Çevre ve Şehircilik Bakanlığının ismi Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı olarak değişmiştir.

Halkla İlişkilerin Dönüştürücü Rolü ve İklim Krizi

Halkla ilişkiler mesleğinin son yıllarda etkisi ve etkinliği giderek artmaktadır. Özellikle toplumsal değişmeye etkisi bu makalede ilerleme bağlamında ele alınmaktadır. Buradan hareketle halkla ilişkilerinin dönüştürücü rolü iklim krizinde sosyo-kültürel yaklaşımla ele alınarak açıklanmaya çalışılacaktır.

Halkla İlişkiler ve Sosyo-Kültürel Yaklaşım

Halkla ilişkiler iletişim stratejilerini kullanarak hedef kitlelerin bilgi düzeyini artıracak ve farkındalık yaratacak eğitim programı düzenlemek, bilgileri güncellemek, kişileri ikna ederek davranış değişiklikleri yaratmaktır. İster kurum, ister toplum olsun performansını artırma, sorumluluk alanlarını belirleme, çalışanlarını karar mekanizmalarına dahil etme, farkındalığı artırma şeffaflık uluslararası standartlara uyma, aynı zamanda raporlama ve çalışmalarını izleme-değerlendirme yapabilmelidir. Halkla ilişkiler stratejik ve etkili bir örgütsel işlev olarak propagandadan farklı etik değerleri olan meslek olarak konumlanmaktadır (L'Etang, 2013).

Halkla ilişkiler makro boyutta kamu düzeninin korunması, demokratik katılım yönetim yönetilen ilişkisini en üst düzeyde tutarak halkla devletin yakınlaşmasının bir aracıdır. Halkla ilişkilerin disiplinlerarası oluşu işlem çevresine çok yönlü bakabilmeyi getirmektedir. Halkla ilişkileri kamu yönetiminin bir işlevi olarak kabul eden yaklaşımda, halkla ilişkilere doğrudan siyasal bir işlev yüklenmez. Ancak kamu politikalarına destek sağlanması ve meşruluk kazandırmasına destek olarak görülmektedir (Uysal, 1998).

Halkla ilişkiler bir yanıyla bilgi verme, tanıma, bilgi eksikliğini gidermeye dönük planlı iletişim çalışmalarını yürütürken, diğer yanıyla hedef kitlenin belli görüş, düşünce ve davranışlarında değişim yaratmayı hedeflemektedir. Amacın gerçekleşmesi için hedef kitlede beklenti yaratarak

beklentinin nasıl giderileceğine dair yürüttüğü kampanyalarla bu dönüşümü sağlamaya odaklanmaktadır. Beklentinin karşılanması uzun erimli bir süreçtir. Bu bağlamda bilgi vermek, ikna etmek ve bütünleştirmek (Ertekin, 1986; Sezer, 1998) dönüştürmek sürecin aşamalarıdır.

Halkla İlişkilerin Dönüştürücü Rolü ve İklim Krizi

İklim değişikliğine sebep olan gazlar nereden ve nasıl salındığından bağımsız olarak hızla atmosfere dağılır. Sonuçları yerel, bölgesel ve farklı seviyelerde bütün dünyayı etkiler. Bu nedenle Hulme (2009) iklim krizinin çözümünün de küresel bir mücadeleyi gerekli kıldığını ifade etmektedir. İklim değişikliğinin betimlenmesi; insan faaliyetleri sonucu olduğunun kanıtlanması, aşırı hava olaylarının artışının iklim değişikliğini hızlandırdığı, yeni hastalıklara, ekonomik ve sosyal sorunlara neden olduğunun belirlenmesi ve çözüm yöntemlerinin oluşturulması da yıllar süren disiplinler arası çalışmaların sonuçlarıdır. Hulme (2009)... karmaşık bir soruna ilişkin farklı görüşler ve konunun aciliyeti disiplinler arası çalışma, bilimsel uzlaşma ve bilim insanlarıyla politika yapımcılar arasında uyumlu bir çalışmayı gerektirdiğini belirtmektedir (Akt. Şahin ve Erensü, 2020). İklim değişikliğiyle olumsuz hava olayları, kutup buzullarındaki erime, deniz seviyelerindeki yükselme ve kuraklık hızla etkili olurken, bilim insanlarının ve aktivistlerin uyarıları artarken, halkın duyarlılığında ve konunun politika yapımcılarının tercihlerinde belirgin bir değişim olmaması oldukça dikkat çekicidir.

2000'li yıllar halkla ilişkileri yönetimin işlevi alanından çıkararak daha geniş kapsamlı kültürel çalışmalardan faydalanan kültürel yönlendirici, dönüştürücü bir işlev üstlenmeye başlamıştır. Edwards ve Hodges tarafından bu işlev *kültürel dönüşüm* olarak tanımlanmaktadır. Kültürün hem halkla ilişkiler uygulamalarında hem de alanın konumlandırılmasının yanında toplumsal yapıları ve ideolojileri ifade eden kültürel kimlikleri inşa etmede ciddi etkisi bulunmaktadır. Halkla ilişkiler uygulayıcıları belirli kültürel gruplara ait olan kamularla iletişim kurmakta, aynı zamanda *kültürel aracı* olarak kültürün üretimine dâhil olmaktadır (Balay Tuncer, 2005). Bu yaklaşımla Halkla ilişkiler uzmanları, *kültürel araçlar* olarak tanımlanır. Pierre Bourdieu'dan esinlenen bu kavram ile halkla ilişkilerin hem toplumu etkileyen ve toplumdan etkilenen hem de kültürü (yeniden) oluşturan ve kültür tarafından (yeniden) dönüştürülen bir meslek olduğunun altı çizilmektedir.

Bu çalışmada halkla ilişkilerin kültürel aracı olma işlevi olumlu *dönüştürücü* olarak alınmaktadır. Ancak tam tersi olumsuz işlev ve söylem üstlendiği zamanlarda olmaktadır. Jürgen Habermas'ın (2014) "Kamusallığın Yapısal Dönüşümü" kitabında, kamusal alanın dönüşümünde halkla ilişkilere olumsuz bir rol yüklemektedir. Habermas'a (2014, s. 321) göre halkla ilişkiler, kamuoyunu "yeni otoriteler ve simgeler oluşturup kabul ettirerek" yönlendirir. Habermas'a göre; "yanlış bilinç" üreten ve kamuyu yönlendirmeyi amaçlayan halkla ilişkiler kamusal alanın bozulmasına neden olarak kamusal alana "ihanet etmektedir". Eleştirel halkla ilişkiler teorileri, halkla ilişkilerin demokratik süreçleri, kamusal alanı ve sivil toplum kuruluşlarını güçsüz kıldığı belirtilmektedir. Halkla ilişkiler, sadece kurumsal çıkarları göz önüne aldığı için kamusal alana zarar vermektedir (L'Etang, 2013). Egemen halkla ilişkiler yaklaşımının, halkla ilişkileri yönetsel bir araç olarak kavramsallaştırmasına ve kaynak eşitsizliklerine, iktidar sorunun görmezden gelmesine eleştiri getirmektedir. Halkla ilişkiler uygulamalarının egemen çıkarları yeniden üreten ideolojik bir aygıt olduğunun altının çizilmesi gerekir (Akçay, 2021). Örneğin Paterson (2002), Başkan Bush'un 2001 yılında Kyoto Protokolü'nden çekilme kararında petrol, kömür, çelik ve elektrik gibi hâlâ güçlü endüstrilerin başka deyişle güçlü lobilerin etkisi olduğunu belirtmektedir. Yine bu bağlamda, Başkan Trump 2017 yılında Paris İklim Anlaşması'ndan çekilmiştir. 2021 yılında yapılan Glasgow İklim Zirvesi'nde ise, fosil yakıt lobilerinin çalışmaları eylem planı kararlarını oldukça olumsuz etkilemiştir.

Bourdieu'nun tercihler, tüketici davranışları ve hayat tarzlarını açıklamak üzere habitus, alan ve toplumsal konum kavramlarını bütünleştirme biçimi halkla ilişkiler uygulamalarının kültürel bir bakış açısıyla irdelenmesinde açıklayıcı olabilmektedir. Ihlen (2009) Bourdieu'nun sosyolojisinden geliştirilebilecek bir halkla ilişkiler yaklaşımının, hakim teorilerden daha gerçekçi olacağını ifade ederken bunu imgelemiştir. Bourdieu teorisinde; sözlü yetenek, genel kültürel farkındalık, estetik tercih, bilimsel bilgi, eğitsel başarı (Swartz, 2013) gibi geniş bir yelpazeden kaynağını alan; kimlik, kültürel alışkanlıklar, tüketim pratikleri ve beğeni yargılarına ilişkin ayırt edici ve betimleyici bir

kategori (Köse, 2009) oluşturmaktadır. Bu yaklaşım halkla ilişkilerin; toplumsal düzenin işleyişinin bir parçası olarak yaşam tarzlarının tanımlanması ve biçimlendirilmesi rolünün anlaşılmasını sağlar.

Bu çalışmada; halkla ilişkileri yönetimin bir işlevi olmaktan çıkarak daha büyük ölçekte sosyo-kültürel yaklaşımda ele alan teorilerde toplumu dönüştürücü rolüyle, davranış değişikliği yaratarak iklim krizinde neler yapılabilir? sorusuna yanıt aranacaktır. Sosyo-kültürel yaklaşım, halkla ilişkilerin toplumsal etkilerine odaklanarak onu aldığı bu söylemsel sorumluluk noktasından Edwards ve Hodges'un (2011) örgütsel bağlamda işlevsel bir süreç olarak görülmekten, toplum tarafından yapılandırılan iletişimsel sürecin şekillendirilmesinde rol oynayan sosyo-kültürel bir eylem olarak algılanmaya doğru evrilmektedir. Hhalkla ilişkiler yeni bakış açısıyla; toplum tarafından kurulan toplumsal gerçekliğin iletişim süreçleri ile biçimlendirildiği kültürel bir etkinliktir. Yeni toplumsal ve kültürel anlamların üretildiği ve yaratılan bu yeni anlamların zaman içinde toplumsal dokunun bir parçası haline getirildiği etkileşim alanı olarak görülmektedir. Bu çerçevede, uzun yıllardır halkla ilişkiler, toplumsal bir pratik olarak konumlanmakta ve halkla ilişkilerin *anlam yaratımı* ile olan ilişkisi vurgulanmaktadır. Halkla ilişkilerin toplumsal bir pratik olduğunu ve halkla ilişkiler uygulamalarının/çalışmalarının toplumsal çıktılar üretebildiğini ileri süren yaklaşımları temel alan bu çalışma ile halkla ilişkiler uygulamalarında üretilen anlamların ortak yaratıcıları olarak iletişim süreçlerinde etkin birer aktörü olarak tanımlanmaktadır.

Sosyo-kültürel yaklaşım; öncelikle çevrenin akışkan ve değişken olduğuna dikkat çekerek, tüm halkla ilişkiler pratiklerini başkalarıyla paylaşılabilir anlamlar ve anlayışlar üzerinde inşaa edebilmektedir. Halkla ilişkiler uygulayıcıları, hedef kitlenin algısını biçimlendiren bilginin yaratıcısı olarak iletişim akışının en önemli yapı taşıdır.

Halkla İlişkiler ve Risk Yönetimi

Dünyada ve özellikle Türkiye'de afet yönetiminden, risk yönetimine önem veren yaklaşım ve uygulamaya geçiş önem kazanmalıdır. Afet oluşmadan ekonomik, fiziki, sosyal, siyasal tüm yönleriyle zararları önleme veya azaltmaya dönük koruyucu-önleyici politikalar üretmek daha ekonomik ve rasyoneldir.

Risk kavramı; hem tehlike hem de tehdit kavramlarını kapsadığı öncelikle tehlike analizi yapılmış bir olay için olabilirlik olasılığı (Kadioğlu, 2011) olarak tanımlanmaktadır. Bu tanım istatistiksel bir vurgu içerirken, çoğu zaman potansiyel veya yakın zarar oluşturma düzeyine işaret etmektedir.

Yeni kamu yönetimi paradigmasının yönetim anlayışı, toplum destekli afet-risk yönetimini vurgulamaktadır. Bir başka ifadeyle devletin belirleyici olma rolünden uzaklaşarak, yetki ve sorumlulukların merkezden yerelde belediyeler, özel sektör, vakıflar, dernekler aile ve bireylere kadar en küçük birimlerle paylaşılması, yerel ve merkez dışı aktörlerin güçlendirilmesini amaçlanmaktadır. Risk yönetiminin etkin ve verimli uygulanabilmesi, toplumun desteği olmadan neredeyse imkânsızdır. Afete hazırlıklı bir toplum veya afete dirençli toplum, afetlerden en az etkilenen ve kısa sürede normale dönebilen toplumdur. Afetlerde iyileştirme çalışmaları uzun erimli ve risk yönetimi gözetilerek yapılması, bütünlüklü afet riski yönetimini döngüsellik ile sağlayabilir (Özler, 2020). Afetler tümüyle önlenemese de bireylerin eğitimde edindikleri bilgileri uygulayarak alabilecekleri önlemler can ve mal kayıplarını azaltabilecektir. Diğer yandan kamunun risk azaltma faaliyetleri hakkında bilgi sahibi olan yerel örgütlenmeler, bu çalışmaları denetleyerek ve geri bildirim vererek politikaların paydaşı olacaktır.

Halkla İlişkiler ve Sürdürülebilirlik

Çevreye yönelik davranışları değiştirmeye ve iletişim stratejilerini belirlemeye dönük çeşitli teoriler bulunmaktadır. Grob'un (1995) önerdiği *yapısal model* çevresel davranış belirleyeni olarak kişisel değerler, çevresel farkındalık, duygular ve algılanan kontrolün (kendi eylemleriyle) bir birleşimi ile açıklamaya çalışmaktadır.

İklim değişikliğini azaltmaya yönelik davranışları açıklama çabalarından biri de Değerleme teorisi. Değerleme teorisyenleri (Scherer, 1999) bir kişinin diğer insanlar ve durum hakkında değerlendirmelerde (yargı) bulunmak, özellikle kişinin kendi hedeflerine ulaşması üzerindeki etkilidir. Bu yargılar bireylerde öfke, korku veya utanç gibi duyguları uyandırır. Uyarılmış duygular genellikle kişiyi duygulara uygun davranışlarda bulunmaya yönlendirmekte ve bu hedeflere ulaşmak için yardımcı olabilmektedir.

İklim değişikliği ile ilgili çevresel davranışı etkileyebilecek ek değişkenler olarak alışkanlık, kimlik, bilgi ve özgeçmiş gibi kişisel faktörlerin yanı sıra teşvikler veya engeller ve rol modeli olan kişilerin davranışları, bu tür değişkenleri etkilediği tespit edilmiştir. Halkla ilişkilerin dönüştürücü stratejisi için aşağıdaki öneriler verilmektedir.

1. Kişisel refah değil, toplumsal refahı veya doğal dünyanın korunmasını vurgulayın.
2. Faydacı sonuçlardan ziyade ahlaki sonuçlara öncelik verin.
3. Maddi hedefler (ekonomik büyüme) yerine maddi olmayan hedefleri (ifade özgürlüğü, insan hakları) öne çıkarın.
4. Kısa vadeli sonuçlardan ziyade uzun vadeli sonuçlara odaklanın.
5. Muhafazakâr veya hiyerarşik olmak yerine liberal veya eşitlikçi, sosyal düzenlemeler yapın (Stern ve Dietz, 1994; Akt. Patchen, 2010).

Davranış değişikliğine neden olabilecek önemli bir faktör ise, *kişinin kendi imajıdır*. Bir kişinin değerleri kısmen kendi imajıyla şekillenebilir. İnsanlar genellikle kendi imajlarını geliştirecek şekilde hareket etmek isterler (Clayton ve Opatow, 2003). İnsanların sahip olabileceği sosyal ve kişisel kimlikler doğrudan çevresel eylemlerinde de etkili olmaktadır. Kişinin "Ben kimim?" sorusuna verdiği yanıt önemlidir. Kişiler kendilerini tanımlarken öncelikle anne - baba, kardeş, yazar sonrasında çevreci, aktivist, hayvansever ve doğasever kimliklerini ifade etmektedir. Bu tür öz imajlar, katılımcıların sivil eylemleriyle önemli ölçüde ilişkilidir (Kempton ve Hollanda, 2003). Bu nedenle "Ben kimim?" sorusu dönüştürücü olabilir.

Harekete geçmek, motive olmak için insanların bazı kişisel sorumluluklarını da görmeleri gerekir. Bireylerin gördükleriyle harekete geçme olasılıklarının daha yüksek olduğunu bilinmektedir. Kişisel eylemler, her bireyin ahlaki, dini, toplumsal, ailevi veya diğer değerler) sorumluluğunu da şekillendirir.

Yaşadığımız süreç hem etik hem de pratik olarak artan sorumlulukları beraberinde getirmektedir. Halkla ilişkiler küresel meselelere müdahale ederken; odak noktası, endişeleri artırmak/azaltmak, fikir birliği oluşturmak, uyum istemek veya direnmek olsun hangi davranışa yönlendirebileceğinin etkisi büyüktür.

Sürdürülebilir iletişim (Communications Sustainability) (Futerra, 2005) adlı raporunda iletişimin rolünü üç temel iletişim stratejisi üzerine temellendirmektedir.

1. Hedef kitle belirleme: Hedef kitleler bizim mesajlarımızı ulaştırmak istediğimiz ve bu mesajları hangi yollarla ulaştırmaya çalışacağımız kitleye işaret etmektedir. Yaş, cinsiyet, eğitim, gelir vb. sosyo ekonomik farklılıklardan dolayı mesaj stratejilerimizi de değiştirmemiz gerekmektedir. Hedef kitleye mesajı iletmek istediğiniz kanalı da farklılaştıracağımız küçük gruplara göre oluşturulmalıdır. Hedef kitlelerinin ilgisine göre kalkınma hedefinin mesajını da belirlenmelidir.
2. Başka konularda bağlantısının kurulması: Sürdürülebilirlik tek başına bir kavram değildir. Özellikle sürdürülebilir kalkınma hedeflerini dikkate aldığımızda birbirine bağlı örneğin sağlık, istihdam, refah, yaşam vb. çok katmanlı bir kavrama işaret etmektedir. Bu nedenle sürdürülebilirlik çok amaçlı bir süreçtir. Bu bağlantıların iyi kurgulanması gerekmektedir.
3. Kişisel ve pratik olma: Sürdürülebilirlikte insanların yani hedef kitlelerin her düzeyde teşvik etmenin yolları aranmalıdır. Bu nedenle verilen mesajların tüketicileri anlamasını basit, hayatında çok rahatlıkla uygulayabilecekleri eylemler olmalıdır. Kamu, özel kuruluşlar ve

sivil toplum örgütleri farklı boyutlarda ama birbirinden kopuk birçok çalışma yapmaktadır. Örneğin Finish “Yarının Suyu” projesi, Ciff “Temiz Deniz Projesi” gibi bu örnekleri çoğaltabiliriz. Özellikle büyükşehirlerde yapılan kompost (çöpünü turşulamak) gibi etkinlikler, Buğday Derneği, Kokopelli Şehirde, vb. sivil toplum kuruluşlarının çalışmaları bulunmaktadır. Ancak kent ve köy ayrımında hedef kitlelere farklı farklı bilinçlendirme ve uygulama alanları göstermenin yollarını bulmamız gerekmektedir.

4. Kişisel ve pratik olma ve kampanyanın çelişkisi: Bu çalışmada önerdiğim madde ise; iletişim kampanyası ile kişisel ve pratik olana yaptığımız katkı ile yürüttüğümüz kampanyalar arasında içerik biçim ve iletişim stratejisi açısından çelişkilerin oluşmamasıdır. Son yıllarda yürütülen *Sıfır Atık* projesinde olduğu gibi market poşetleri bir yandan yasaklanırken, markette ücret karşılığı plastik poşetler satılmaktadır. Poşetlerin üzerinde sıfır atık sloganı yazılmaktadır. Bu bağlamda kamuda sıfır atık birimlerinin kurulmuş ve tüm kamu kuruluşlarının her bir birimine onlarca plastik çöp kutusunu dağıtım yapılmıştır. Plastik poşet yerine file, bez çanta kullanılabilirdi gibi plastik çöp kutuları yerine geri dönüştürülebilir malzemeden üretilen çöp kutuları verilebilirdi. Uygun yerlerde kullanılmış boş variller geri dönüşüme gidecek maddelerin renklerine boyanarak kullanılabilir. Yeni kirlilik yaratmak yerine olanı dönüştürmek yararlı olacaktır.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

İklim değişikliği dünyanın her yerinde üretilen sera gazı emisyonlarından kaynaklanan küresel bir sorundur. Yaygın etkisi başka deyişle risk çarpanı da oldukça yüksektir. Bu nedenle, yoksulluk, siyasi istikrarsızlık ve sosyal gerilimler, göçler vb. ekonomik, siyasi ve toplumsal stres faktörlerine yol açacağı ve bu krizleri ağırlaştıracağı açıktır. İklim değişikliği insan sağlığı üzerinde hem doğrudan (sıcaklık artışı), hem de dolaylı (bulaşıcı hastalıkların yayılması, gıda güvenliği, gıda kıtlığı, su kıtlığı, iç ve dış göçler ve ruh sağlığının bozulması vb.) pek çok etkiye sahiptir (Macar ve Asal, 2020). Küresel sıcaklıkların artması sonucu oluşan kuraklık, sel, taşkınlar, hortumlar, orman yangınları, göllerin kuruması, gıda güvenliği gibi ekolojik sisteme yönelik farklı olumsuzluklar, krizlerin daha hızlı oluşmasına neden olmaktadır. Genel olarak yukarıda saydığımız nedenlerle (McKie ve Galloway, 2007) çevreyle ilgili sorunları küresel bir boyuta entegre etme ihtiyacı, sonuçları derleyecek, ilan edecek ve çalışmaları teşvik edecek uluslararası bir halkla ilişkiler organının kurulmasına da acil bir ihtiyaç olarak görülmektedir.

Halkla ilişkiler çalışmalarının bir ayağı olarak lobicilik faaliyetleriyle olumlu ve olumsuz anlamda iklim krizinde de oldukça sık karşılaşmaktayız. Bu çalışmadaki çabamız, halkla ilişkilerin dönüştürücü rolünün, halkla ilişkilerin daha gerçek bir küresel gelecekle özdeşleşmek için ağırlıklı olarak şirket merkezli yöneliminden, milliyetçi eğilimlerinin ve gezegenin bitki varlığını (florasını), faunasını ve dokusunu ihmal etmesinin ötesine nasıl geçebileceğinin sorgulamasının altını çizilmesi gerektiğidir (Shrivastava, 1999). Aksi takdirde varsayılan konumuyla halkla ilişkiler, duygusal-ekonomik kesişimlerden ve gelecek iklim araştırmalarından elde edilen son içgörülerden habersiz, yansıtıcı, sözde mantıksal iletişim desteği sağlamaya devam edecektir.

Çevre karşıtı şirketler veya ittifaklar daha fazla kaynağa sahip olduğundan, özellikle Amerika Birleşik Devletleri gibi ülkelerde halkla ilişkiler mesleği, şu anda gezegeni gerçekten küresel bir şekilde tehlikeye atan yüksek riskli iklim değişikliğini desteklemek için ekonomik olarak yapılandırılmış şirketlerin egemenliğinde yürütülmektedir.

Özellikle coronavirus pandemisi toplumların çok yakından hissettikleri bir tehdit karşısında yaşam tarzlarını, alışkanlıklarını ve davranışlarını değiştirebileceğini göstermiştir. Toplumların uyum sağlamaları, devletlerin toplumsal hareketliliği, ticareti, siyaseti, toplantıları, konferansları, diplomasiyi durma noktasına getirmeleri bu dönüşümün hızla gerçekleşeceğine dair emareler vermektedir. Benzer şekilde insanlar olası iklim değişikliği ve düzeltici eylemlerde fayda gördükçe, iklim değişikliğine karşı hareket etmeye daha yatkın olabilir. Bununla birlikte çoğu insan yaşam tarzlarında büyük değişiklikler yapmaya istekli değildir. Bu nedenle iletişimcilerin, ima etmek yerine açık iletişim kurmalarını gerekmektedir. Örneğin; iklim değişikliğine karşı koymak için daha az tatmin

edici bir yaşam tarzını kabul edin yerine sınırlı da olsa birçok olumlu sonucun elde edilebileceği öne çıkarılabilir. Ayrıca toplumsal ve kişisel faydaları da vurgulayabilirler. Örneğin Yarının Suyu projesinde Finish bulaşık deterjanı kullanırsanız bulaşıkları sudan geçirmeden yıkayabilir ve bu sayede günde 11 litre yılda 70 ton su tasarrufu sağlayabilirsiniz. Göllerimiz kuramaz ve 2030’da Türkiye’yi bekleyen su krizine engel olabilirsiniz iletişim strateji ve uygulamaları üzerine kurulmuştur. Mesaj basit, açık ve hayatlarımızı zorlamayacak bir seçenek sunmaktadır. Çöpleri ayrıştırmak, organik çöpleri bahçeye gömerek toprağı iyileştirmek ve gübre kullanımı azaltmak gibi örnekleri çoğaltabiliriz.

Beck’in “Risk toplumu” ile Giddens’in “geç modernlik” olarak tanımladıkları dönemin belirleyici özelliği herhangi bir olayın küreselleşme hızı, dinamizmi ve herkesi etkileme biçiminde yatmaktadır. Modern yaşamın tehlikeleri mekânsal, zamansal ve toplumsal bakımdan bağımsız ilerler. Risk kavramı toplumun gelecekle baş etme ve kendisinin değişimi konusundaki bakış açısına göre şekillenecektir. Toplumsal yaşama bilinçli müdahale gerekmektedir. Risklerin ve onların yol açtığı belirsizlikler küresel düzeye yayılabildiği gibi zamanın başka noktalarında da yıkıcı etkiler yaratabilir. Bir başka deyişle modernizm; tıp, teknoloji, tarım, endüstri vb. pek çok alanda olağanüstü değişimlere yol açarken, pek çok olumsuzluğa da neden olmaktadır. “Modernizmin karanlık yüzüdür” olarak ifade edilen bu durum modernizm iki yüzünü ifade etmektedir. Beck’in *risk toplumundaki*; mahalsizleşme, hesaplanamazlık ve telafi edilemezlik olarak ortaya koyduğu temel özellikler, küresel iklim krizinde de ve giderek yaşamımızın her alanında hissedilmekte ve yaşamaktadır.

Risk yönetimi bağlamında toplumsal destek, toplum kültürünün dönüşümü, vatandaşlık bilinci ve bunu destekleyen siyasal, sosyal ve hukuksal ortam ile gerçekleşebilir (Özler, 2019). Hükümet, sivil toplum, yerel yönetimler ve halk ilişkisinin kurumsallaşması yönetim yaklaşımına işlevsellik kazandıracaktır. İletişim stratejileri toplumun en küçük birimi aile ve birey üzerine odaklanılarak oluşturulmalıdır. Hedefinde ise, halkla ilişkilerin dönüştürücü rolü toplumsal değişme yaratıcılığı, sosyo-kültürel yaklaşımla yürütülmelidir. Risk algısı ve yurttaşlık bilinci ile gönüllü itaatle değişim yaratılmalıdır. Kamuların, kurumlarla ve kamularla iş birliği içinde “ortak anlam yaratımı” halkla ilişkilerin farklı paydaşların, kamuların katılımını sağlamasıyla olabilir. Bu bağlamda, halkla ilişkiler uygulamalarının “toplumsal ve kültürel anlamları üreten etkileşim alanları” oluşturabileceğinin altını çizebiliriz (Edwards ve Hodges, 2011).

Küresel odaklı yeni halkla ilişkiler anlayışının inşası için; meslek kuruluşları ve üniversiteler gibi pek çok kurumun katılımıyla konferanslar düzenlenerek çevreye duyarlı, bilinçli ve ekolojik olarak sorumlu tercihlere yönlendirecek bütüncül iklim politikaları ve eylem planı oluşturulmasına acilen ihtiyaç duyulmaktadır. Halkla ilişkiler uzmanlarının, bireyleri, danışanlarını, profesyonel ittifakları, ulusları aşan riskler için stratejik tartışmaları başlatarak yeni yollar açıp gündemi oluşturması gerekir. Halkla ilişkiler uzmanları, bu süreçte toplumsal dönüşüme dönük hızlandırıcı rol üstlenmelidir.

Yazarların Katkı Oranı

Çalışma tek yazarlı olduğu için yazarın katkı oranı %100’dür.

Çıkar Çatışması

Bu çalışmada çıkar çatışması oluşturacak bir husus yoktur.

Kaynaklar

Ajzen, I. (1991). *The theory of planned behavior. organizational behavior and human decision processes*. Retrieved from [https://scholar.google.com.tr/scholar?q=Ajzen,+I.+\(1991\).+The+theory+of+planned+behavior.+organizational+behavior+and+human+decision+processes,&hl=en&as_sdt=0&as_vis=1&oi=scholart,179-211.in25.6.2021](https://scholar.google.com.tr/scholar?q=Ajzen,+I.+(1991).+The+theory+of+planned+behavior.+organizational+behavior+and+human+decision+processes,&hl=en&as_sdt=0&as_vis=1&oi=scholart,179-211.in25.6.2021).

- Akçay, E. (2021). Halkla ilişkiler ve kamulardaki “sosyo-kültürel dönüşüm”e kampanyalar üzerinden bakmak: #kıyafetimekarışma kampanyası üzerine bir inceleme. *Fe Dergi*, 14(2), 44-59.
- Artan-Özoran, B. (2020). Halkla ilişkileri sosyo-kültürel perspektiften değerlendirmek: kültürel aracı bir meslek olarak halkla ilişkiler. *Galatasaray Üniversitesi İletişim Dergisi*, (32), 220-240. <http://dx.doi.org/10.16878/gsuilet.668531>
- Anand, S. and Sen, A. (1996). Sustainable human development: Concepts and priorities. *Office of Development Studies Discussion Paper 1*, United Nations Development Programme, New York.
- Balay-Tuncer, B. (2020). *Toplumsal değişme ve halkla ilişkiler kadının gelişimi üzerine bir araştırma*. İstanbul: Hiper Yayın.
- Beck, U. (2011). *Risk toplumu: başka bir modernliğe doğru*. (Çev. K. Özdoğan ve G. Doğan). İstanbul: İthaki Yayınları.
- Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (2021). *Sürdürülebilir kalkınma için küresel amaçlar* <https://www.kureselamaclar.org/> adresinden 15.8.2021 tarihinde erişilmiştir.
- Clayton, S. and Opatow, S. (2003). Introduction: Identity and the natural environment. *Identity and the natural environment: The psychological significance of nature*. S. Calyton and S. Opatow (Ed.), London: The MIT Press.
- Edwards, L. and Hodges, C. (2011). *Public relations, society & culture*. London: Routledge. Retrieved from <https://eds.s.ebscohost.com/eds/detail/detail?vid=1&sid=533b0921-48c3-4a53-8b25-22215a775a4e%40redis&bdata=JkF1dGhUeXBIPWlwJnNpdGU9ZWRzLWxpdmU%3d#AN=edselc.2-52.0-80053294456&db=edselc> in 13.6.2021.
- Erensü, S. ve Şahin, Ü. (2020). *Covid-19 pandemisini ve iklim krizini birlikte okumak, IPM-Mercator politika notu*. <https://arastirma.boun.edu.tr/tr/erensu-s-sahin-u-covid-19-pandemisini-ve-iklim-krizini-birlikte-okumak-ipm-mercator-politika-notu-0>.adresinden 15.7.2021 tarihinde erişilmiştir.
- Ertekin, Y. (1986). *Belediyelerde halkla ilişkiler*. Ankara: TODAİE Yayınları.
- Futerra (2005). *Communicating sustainability*. Retrieved from <https://rec.org.tr/wp-content/uploads/2017/02/sc3bcrdc3bcr3bclebilirlik-ic3a7in-iletic59fim.pdf>. in 15.6.2021.
- Giddens, A. (2000). *Elimizden kaçıp giden dünya*. (Çev. O. Akınhay). İstanbul: Alfa Yayınları.
- Giddens, A. (2010). *Modernite ve bireysel kimlik: geç modern çağda benlik ve toplum*. (Çev. Ü. Tatlıcan). İstanbul: Say Yayınları.
- Greenpeace (2021). *İklim adaleti*. Retrieved from <https://www.greenpeace.org/turkey/tag/iklim-adaleti/> in 15.8.2021.
- Grob, A. (1995). A structural model of environmental attitudes and behavior. *Journal of Environmental Psychology*, 15(3), 209–220. Retrieved from <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/0272494495900047> in 15.6.2021.
- Habermas, J. (2014). *Kamusalığın yapısal dönüşümü*. (Çev. T. Bora ve M. Sancar). İstanbul: İletişim Yayınları.

- L'Etang, J. (2013). Public relations: a discipline in transformation. *Sociology Compass*, 7(10), 799-817.
- Macar, O. ve Uğur, A. (2020). COVID-19 ile uluslararası ilişkileri yeniden düşünmek: tarih, ekonomi ve siyaset ekseninde bir değerlendirme. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(37), 222-239.
- McKie, D. and Galloway, C. (2007). Climate change after denial: global reach, global responsibilities, and public relations. *Public Relations Review*, 33(4), 368-376. Retrieved from <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0363811107001087?via%3Dihub> in 25.7.2021.
- Kadioğlu, M. (2011). *Afet yönetimi beklenilmeyeni beklemek, en kötüsünü yönetmek*. İstanbul: T.C. Marmara Belediyeler Birliği.
- Kempton, W. and Holland, D. (2003). Identity and Sustained environmental practice. *Identity and the natural environment: the psychological significance of nature*. S. Calyton and S.Opotow(Ed.), London: The MIT Press.
- Özler, M (2019). Kamu yönetimi paradigmasında afet riski yönetiminden yönetişimine. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 16(1), 139-150.
- Özler, M. (2021). Kamu yönetimi bağlamında afete dirençli toplum ve bütünleşik afet risk yönetimi. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (AEÜSBED)*, 7(3), 901-917. <http://dx.doi.org/10.31592/aeusbed.821774>, adresinden 5.11.2021 tarihinde erişilmiştir.
- Özkan, G. (2018). Halkla ilişkilerin toplumsal rolüne ilişkisel bir bakış: sosyo-kültürel yaklaşım. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 18(2), 73-80.
- Patchen, M. (2010). What shapes public reactions to climate change? overview of research and policy implications. *Analyses of Social Issues and Public Policy*, 10(1), 47-68. Retrieved from <https://eds.p.ebscohost.com/eds/pdfviewer/pdfviewer?vid=4&sid=c573a13c-0413-4bd1-bacb-43e6c1ab54eb%40redis>. in 15.7.2021. <https://doi.org/10.1177/1362480611416843>.
- Paterson, M. B. (2002). Climate change and the politics of global risk society. Retrieved from <http://www.isanet.org/noarchive/paterson.html>. in 13.7.2021.
- Shrivastava, P. (1999). Ecocentric management for a risk society. *The Academy of Management Review*, 20(1), 118-137. Retrieved from <https://journals.aom.org/doi/abs/10.5465/amr.1995.9503271996> in 13.7.2021.
- Stern, P. C. and Dietz, T. (1994). The value basis of environmental concern. *Journal of Social Issues*, 50, 65-84. <http://dx.doi.org/10.1111/j.1540-4560.1994.tb02420.x>
- Deprem ve Zemin İnceleme Müdürlüğü (2021). *İstanbul ili marmara kıyılarında tsunami kaynaklı risk araştırması*. <https://depremezmin.ibb.istanbul/calismalarimiz/tamamlanmiscalismalar/istanbul-ili-marmara-kiyilarinda-tsunami-kaynakli-risk-arastirmasi/> adresinden 10.10.2021 tarihinde erişilmiştir.
- The World Council on City Data (2021). *Dünya kent verileri konseyi*. Retrieved from <https://www.dataforcities.org/> in 22.08.2021.
- Türkçe bilim terimleri sözlüğü*. <http://terim.tuba.gov.tr/> adresinden 12.7.2021 tarihinde erişilmiştir.

Uysal, Birkan, S. (1998). *Siyaset yonetim halkla ilişkiler*. Ankara: TODAIE Yayınları.

United Nations Office for Diasater Risk Reduction (2020). *Human cost of disasters, an overview of the last 20 years 2000-2019*. Retrieved from <https://www.undrr.org/sites/default/files/inlinefiles/Human%20Cost%20of%20Disasters%2000-2019%20FINAL.pdf> in 22.09.2021.

Extended Abstract

Introduction

Ulrich Beck's (1982) concept of "risk society", which Anthony Giddens (1996) conceptualizes as "late modernity", refers to a society of uncertainties that are unnatural origin and produced by humans. In Beck's theory, the risk society is not limited to environmental and health-related risks. It also points to the interrelated cycle in modern life. Many situations such as economic deprivation, poverty, transportation, malnutrition, digital deprivation created by changing working conditions, decreasing job security and unemployment, reduction in traditional family patterns, marriage, children, education conditions, urbanization and new needs arising from different life patterns poses risks to individuals. In other words, the most fundamental problem in a scarcity society is the distribution of wealth/social inequality. Since the reason for these risks and uncertainties is modernization, they transcend both national borders and production and reproduction, creating transnational and non-class-specific global dangers with a new kind of social and political dynamism. As a result, the solution would come with a comprehensive mentality transformation that will occur in the approach to modernization (Beck, 2011).

Beck defines the hallmarks of global risks as; dislocation, incalculability, and irrecoverability. And the globalization of risks is explained by the analogy of the "Boomerang Effect" (Beck, 1996).

Sustainability is one of the most important concepts for the climate, the environment and the continuation of life. It means meeting the needs of today while thinking about the needs of tomorrow. Sustainability focuses on social, economic and ecological goals, and it is stated that meeting socio-economic needs is limited to the carrying capacity of the ecosystem.

Turkey became a party to the Kyoto protocol in 2009 and the Paris Climate Agreement entered into force on November 10, 2021. The name of the Ministry of Environment and Urbanization was changed to the Ministry of Environment, Urbanization and Climate Change on October 28, 2021.

This study will seek an answer to the following question: What can we do about the transformative role of public relations in providing social change in the context of socio-cultural approach in order to reduce the effects of the climate crisis? The aim of the study is to focus on the role of public relations in risk management and communication strategies that will reduce the transformation of change as much as our individual lives by creating awareness and persuading the public in preventive behavior changes. The study is based on a literature review.

The following question is the focus of this study: What can be done for the climate crisis by creating behavioral change produced by public relations' transformative role in society by removing the topic from being a mere function of management and regarding it in theories that address it with a larger socio-cultural approach? Socio-cultural approach focuses on the social effects of public relations as a socio-cultural act by moving the focus from this discursive responsibility of public relations and from seeing it as a functional process in the organizational context as in Edwards and Hodges (2011) and as a socio-cultural action that plays the role of shaping the communicative process whose symbolic and material reality is structured by society. Therefore, with this new perspective, public relations is seen as a cultural activity in which the social reality established by the society is shaped by communication processes, and as an interaction area where new social and cultural meanings are produced and these new meanings created over time become a part of the social fabric.

In the 2000's, public relations began to take on the function of being a cultural router and transformer, benefiting from broader cultural studies, rather than just a function of management. This function is defined by Edwards and Hodges as "cultural transformation". Culture has a significant impact on both public relations practices and the positioning of the field and constructing cultural identities that express social structures and ideologies. Public relations practitioners communicate with

the publics belonging to certain cultural groups, and are also involved in the production of culture as a "cultural tool" (Balay Tuncer, 2005) This approach defines public relations professionals as "cultural intermediaries". Inspired by Bourdieu, this concept considers public relations to be a profession that both affects and is influenced by society, and (re)constitutes culture and is (re)created by culture. In this study, the function of being a cultural tool of public relations is taken as a positive "transformative". However, there are also times in which it assumes a negative function and discourse. For example, the work of fossil fuel lobbyists, as a public relations act, at the Glasgow Climate Summit (2021) had a very negative impact on action plans.

Conclusion, Discussion and Recommendations

We frequently encounter lobbying as a pillar of public relations' works in climate crisis too, both positive and negative ways. Our effort in this study is to highlight how the transformative role of public relations to identify it with global future by moving beyond its predominantly corporate orientation, nationalistic tendencies and negligence of the planet's flora, fauna and fabric (Shrivastava, 1995).

The dangers of modern life are spatially, temporally and socially independent. Risks and the uncertainties caused by them can spread to the global level and create devastating effects at other points in time.

The process we live in brings with it increasing responsibilities both ethically and practically. While public relations already intervenes in global affairs, the main significance is its impact, whether its focus is on raising/reducing concerns, building consensus, or seeking or resisting compliance.

In the context of risk management, social support is possible with the transformation of social culture, citizenship awareness and the political, social and legal environment that supports it (zler, 2019). The institutionalization of the relationship between government, civil society, local governments and the public will bring functionality to the governance approach. Communication strategies of public relations should be driven by its ability to create transformative social change focusing on the smallest unit of society, the family and the individual.

There is an urgent need to create holistic climate policies and action plans that will guide environmentally sensitive, conscious and ecologically responsible choices by organizing conferences with the participation of many institutions such as professional organizations and universities for the construction of a new global-oriented understanding of public relations. Public relations professionals need to open new avenues and set the agenda by initiating strategic discussions for individuals, clients, professional alliances, transnational risks. Public relations experts should play an accelerating role for social transformation.